

ชื่อเรื่องวิทยานิพนธ์	การศึกษาเชิงวิเคราะห์ เรื่อง “ทาน”		
	ในพระพุทธศาสนา		
ชื่อผู้เขียน	พระมหาสง่า ไชยวงศ์		
ศิลปศาสตรมหาบัณฑิต	สาขาวิชาปรัชญา		
คณะกรรมการสอบวิทยานิพนธ์ :	อาจารย์ ดร. ประมวล เพ็งจันทร์	ประธานกรรมการ	
	ผู้ช่วยศาสตราจารย์น้อย พงษ์สนิท	กรรมการ	
	ผู้ช่วยศาสตราจารย์รุ่งเรือง บุญไธยธ	กรรมการ	

บทคัดย่อ

วิทยานิพนธ์นี้มีวัตถุประสงค์เพื่อศึกษา วิเคราะห์ความหมายและประเภท ของ “ทาน” ในพระพุทธศาสนา ตลอดจนถึงการนำมาปฏิบัติ ให้เหมาะสมถูกต้องกับสภาพการณ์ในสังคม

จากการศึกษาทานในพระไตรปิฎก และคัมภีร์สำคัญต่าง ๆ พบว่า ทาน แปลว่า การให้ หมายถึง การแบ่งปัน การแสดงออกถึงความโอบอ้อมอารีในจิตใจ แล้วเจ้อจานออกมามากมายนอก ให้เป็นประโยชน์แก่ผู้อื่น ด้วยความบริสุทธิ์ใจ เต็มใจ ทานถูกแบ่งออกเป็น ๒ ประเภท คือ การให้วัสดุสิ่งของ เรียกว่า วัตถุทาน และการให้คำแนะนำสั่งสอน ซึ่งแนะนำศิลปวิทยาการต่าง ๆ เรียกว่า ธรรมทาน ซึ่งพุทธศาสนาถือว่ามามีคุณค่ามากกว่าวัตถุทาน เมื่อกล่าวโดยลักษณะแล้ว ทานมี ๒ ลักษณะ คือ เจาะจงผู้รับ เรียก ปาฏิปุคคิกทาน และ ไม่เจาะจงผู้รับ เรียกว่า สังฆทาน สังฆทานถูกยกย่องว่ามีอานิสงส์มากที่สุด

แม้ว่าทานจะเป็นข้อปฏิบัติที่สำคัญ แต่ก็เพียงธรรมข้อหนึ่งในหลักธรรมทั้งหลาย ที่มีจุดมุ่งหมายแตกต่างกันไป ขึ้นอยู่กับว่าจะอยู่ในธรรมหมวดใด ก็ต้องปฏิบัติให้สอดคล้องกับข้อธรรมอื่น ๆ ในหมวดนั้นเพื่อให้บรรลุผลตามวัตถุประสงค์ เช่น ทาน ใน บุญกิริยาวัตถุ เป็นข้อปฏิบัติเพื่อขจัดอาสวะกิเลส ในจิตใจของผู้ให้ ส่วนทานใน ทศพิธราชธรรม ซึ่งเป็นข้อปฏิบัติของนักปกครอง ที่ต้องปฏิบัติเพื่อให้เกิดประโยชน์สุขแก่ผู้ใต้ปกครอง กล่าวโดยสรุปแล้ว ทานในพระพุทธศาสนามีวัตถุประสงค์ ๒ ประการ คือ ๑.เพื่อขจัดอาสวะกิเลส ๒.เพื่อสงเคราะห์ช่วยเหลือผู้อื่น

ท่านได้เข้าไปผสมผสานกับภูมิปัญญาท้องถิ่นในสังคมไทย จนก่อเกิดวัฒนธรรม ประเพณี ที่ตั้งงามขึ้นมากมาย โดยเข้าไปมีบทบาทสำคัญในกิจการเหล่านั้นเสมอ เช่น การทำบุญตักบาตร การทอดผ้าป่า ถวายสังฆทาน แต่คนไทยส่วนหนึ่งเข้าใจการทำทานคลาดเคลื่อน เพราะไม่ครบองค์รวมของบุญกิริยา นิยมให้ทานมาก จนยึดเอาทานมาเป็นมาตรฐานตัดสินทางจริยธรรมว่า “คนให้ทานเป็นคนดี” โดยไม่ใส่ใจว่าเขาจะมีเจตนาเช่นไร ซึ่งเป็นข้อผิดพลาดอย่างยิ่ง เฉพาะทานอย่างเดียวมีค่าจำกัดความที่ต้องพิจารณาถึง ๓ อย่าง คือ

๑. เจตนาของการให้ ที่ต้องครบทั้ง ๓ วาระ คือ ก่อนให้มีใจยินดี ขณะให้มีใจเลื่อมใส และหลังจากให้แล้วมีใจเบิกบาน
๒. ให้นสิ่งสมควรให้ คือ ให้นสิ่งที่ดี มีประโยชน์ มี ข้าว น้ำ หนังสือ ฯลฯ ที่ได้มาด้วยความสุจริต ไม่ให้สิ่งที่เสริม หรือพอกพูนกิเลส เช่น สื่อบลามก อนาจาร , เครื่องประหาร และสิ่งเสพติดทั้งหลาย
๓. ให้แก่คนที่ควรให้ คือ ผู้ที่ประพฤติตนอยู่ในศีลธรรม มีพระภิกษุสงฆ์, บิณฑู-มารดา เป็นต้น

ดังนั้น การให้ทานจึงต้องพิจารณาให้รอบคอบ ตามหลักของสัพปุริสทาน ดังพุทธภาษิตว่า วิเจยฺย ทานํ ทาทพฺพํ วิเจยฺย ทานํ สุกคฺคปสฺสตุํ แปลว่า ควรพิจารณาก่อนจึงให้ทาน เพราะเป็นสิ่งทีพระพุทธรเจ้าทรงสรรเสริญ.

จากการศึกษาครั้งนี้ ผู้วิจัยเห็นว่า การบำเพ็ญทาน ควรปฏิบัติให้สอดคล้องกับธรรมอื่น ๆ และที่สำคัญที่สุด การบำเพ็ญทานจะต้องก่อให้เกิดผลคือ ทำจิตใจของผู้ให้ ให้บริสุทธิ์ พร้อม ๆ กับก่อให้เกิดประโยชน์สุขต่อสังคมส่วนรวม.

Thesis Title : "DANA" (Giving) in Buddhism : An Analytical Study.

Author : Phramaha Sa-nga Chaiwong

M.A. : Philosophy

Examining Committee:

Dr. Pramuan Pengchan Chairman

Asst. Prof. Noi Pongsanit Member

Asst. Prof. Roongruang Boonyoros Member

Abstract

The aim of the thesis is to analyse the meaning of Dana in Buddhism and the practice of Dana in Thai Society

From the study it is found that Dana means giving , charity , generosity , alm-giving. It is expressed with good heart for the benefit of others. Dana is divided into two kinds that is Amisadana : material gift or giving others materiel things and Dhammadana : gift of Truth or the teachings of the Buddha. Buddhism regards that Dhammadana is superior to Amisadana. Dana has two aspects; Patipuggalikadana : a gift designated to a particular person and Sanghadana : a gift dedicated to the order or to the community of monks as a whole. By comparison of its values, Sanghadana is more valuable than Patipuggalikadana.

Dana is regarded as one of the three major sources of merit, the other two being morality and mental and spiritual development. It is found that Dana appeared in many groups of Dhamma items. Dana means the same thing in all cases but may serve different purposes according as it is a component of what group of Dhamma. To achieve all intended purposes, one must practice Dana together with all other related Dhamma, such as in Punnakiriyavattu (Bases of meritorious actions) , here Dana aims to eliminate. While in Dasabidharajadhamma (Ten Virtues of the king), Dana as a virtue for a king means offering benefits , happiness to his people. In short, Dana, according to Buddhism, has only two purposes : 1. To eliminate mental defilements and 2. To aid or help others to be happy.

It cannot be denied that Buddhism has definitely influenced the way of the life of Thai people. It has blended with Thai local beliefs and wisdom. Through the periods of times, Dana has become an important element in Thai tradition and custom. In every religious ceremony, Dana has been always included, for example, in house-blessing ceremony, ordination ceremony, wedding ceremony and so forth. Some Thai people misunderstand that by doing Dana alone a person become virtuous, ignoring his or her intention, that is why in Thai Society, sometimes, people prefer giving Dana to observing Sila(morality). It often is seen that, while performing merit ceremony, people take intoxicating drinks, and drugs. It is a big mistake to think in such a manner. In fact, to be a good man, one has to do all virtues included in the same group of Dhamma items, that is, not only doing Dana but also practicing Sila and Bhavana simultaneously.

In the performance of Dana, three factors have to be involved :

1. The volition of giving has to exist accompanied by joyous feelings at the three moments of time : the time prior to giving is done, the time while giving is being done, and the time after giving has already been done.
2. Things to be given must be something useful and harmless.
3. Persons to be offered gifts must be good or worthy persons like monks or parents.

Always taking these three factors into consideration when Dana is to be made. It is always good to choose the proper materials and persons to be given.(Viceyya Danam Databbam)

Finally it should always be remembered that Dana has the purification of mind as ultimate goal. Doing Dana with a purified mind brings about happiness and peace to Society.